

Ševčík má další problém. Rektor ztratil trpělivost

Tisíce lidí se minulou sobotu setkali na Václavském náměstí na další akci ze série protivládních demonstrací, tentokrát s názvem Česko proti bídě. Po jejím skončení se desítky demonstrantů shromáždily před Národním muzeem, ze kterého se snažily odstranit ukrajinskou vlajku. Mezi nimi se objevil i děkan Národohospodářské fakulty Vysoké školy ekonomické (NF VŠE) Miroslav Ševčík, který již dříve vyvolal několik kontroverzí. Po víkendovém incidentu znovu sílí hlasy volající po Ševčíkově konci, rektor VŠE Petr Dvořák ho v úterý vyzval, aby rezignoval.

Poslední z protisystémových manifestací svolal předseda strany PRO Jindřich Rajchl. Protestující dali vládě několik ultimát, například odchod z energetické burzy v Lipsku, kompletní zestátnění firmy ČEZ, zastavení omezování svobody slova nebo ukončení dodávek zbraní na Ukrajinu. Pokud nevyhoví vláda požadavkům, bude podle Rajchlových slov v polovině dubna následovat blokáda vládních budov.

Jako řečník byl na akci pozván i děkan Ševčík, což odmítl. Podle redaktora serveru iRozhlas.cz Víta Kubanta z kamerových záběrů vyplývá, že na začátku akce byl přítomný jako divák. Po skončení hlavního programu byl rovněž součástí skupiny lidí snažících se dostat do budovy Národního muzea.

Ševčíkova verze

On sám tvrdí, že mezi těmito lidmi nebyl od začátku, ale že se mezi nimi ocitl až později. Popisuje, jak ho oslovil jeden ze zraněných demonstrantů a požádal ho o pomoc. Tou dobou se Ševčík údajně vracel z rodinného setkání v nedaleké restauraci v ulici V Jámě. Se zraněným pak došel přímo k policistům bránícím muzeem a požádal je o přivedení velitele zásahu, kterého pak konfrontoval.

Tuto jeho verzi nevyvrací kamerové záznamy, které příchod děkana Ševčíka spolu se zakrváceným mužem sku-

Stovky studentů požadovaly Ševčíkovu rezignaci.

Foto: archiv

tečně zachycují. Na videu je rovněž patrné, jak se domáhá přivolání velitele zásahu. Na jiném videu pak celou situaci komentuje: „Toto je horší, než Palachův týden v roce 1989. Byl jsem svědkem brutálního zásahu. Jsem šokován, že se něco takového může v České republice dít.“

Reakce školy

Hned v neděli se na Twitteru k incidentu vyjádřila tisková mluvčí školy: „Vystupování děkana NF je za hranou dlouhodobě a včerejší vystoupení nebylo výjimkou. Ačkoli si to pan děkan myslí, nelze oddělit jeho soukromé názory a činy od faktu, že zastává veřejnou funkci.“

Den na to se rektor Dvořák sešel se Ševčíkem a sdělil mu, že jeho veřejné vystupování dlouhodobě poškozuje pověst a dobré jméno školy. Protože prý nevidí další možnosti, jak přesvědčit děkana, aby nadále nepoškozoval zájmy VŠE, vyzval ho k rezignaci. Ševčík Dvořákovi rozhodnutí slíbil předat do druhého dne.

V úterý dopoledne ale Ševčík oznámil, že žádá na rozhodnutí více času, protože se potřebuje poradit s kolegy, kteří jsou kvůli prázdninám nepřítomní. Rektor Dvořák jeho žádost o prodloužení lhůty neakceptoval a nařídil bezodkladně svolání mimořádné schůze akademického senátu NF.

Rovněž avizoval, že pokud odvolání svého děkana fakultní senát nenavrhne, požádá o odvolání děkana Ševčíka Akademický senát VŠE. Fakultní senát by se měl sejít příští týden.

Proti svému děkanovi se ve středu vyslovili také studenti školy, kteří svolali na náměstí Winstonu Churchilla před sídlem školy protestní akci.

Kontroverzní minulost

Nesouhlas fakultního senátu je přítom pravděpodobný, neboť ten se Ševčíka zastal již při předchozích kontroverzích. Například minulý rok na podzim, kdy se děkan Ševčík také účastnil protivládní demonstrace na Václavském náměstí, kde slovně napadal premiéra Fialu a jiné veřejně činné osoby.

Další kontroverzi vyvolalo Ševčíkovo zneužití modrého majáčku, pomocí kterého se v protisměru dostal ven z kolony na dálnici. Svě jednání vysvětloval tím, že měl v autě osobu se závažnými zdravotními problémy.

Ševčík na VŠE působí od roku 1983. Nejprve jako asistent a později odborný asistent na Ústavu marxismu-leninismu, v roce 1990 potom neúspěšně kandidoval na rektora. Poprvé se stal děkanem Národohospodářské fakulty v roce 2010, podruhé byl zvolen loni.

V roce prvního zvolení získal také docenturu, která rovněž vyvolává kontroverze. Ekonom Libor Dušek na Twitteru popisuje, proč se podle něj Ševčík nikdy neměl stát docentem. Jako hlavní důvod uvádí nedostatek odborných publikací, z nichž poslední vyšla v roce 1994, tedy 16 let před získáním docentury. Rovněž poukazuje na Ševčíkovu znalost angličtiny, která je prý pro akademickou sféru nedostatečná.

MATĚJ KOŠTAL

Editorial

Milé čtenářky, milí čtenáři,

redakce Fleše vám přináší druhé číslo letního semestru. Pomalu přichází jaro. I přes to, že jsme teprve v polovině března, počasí připomíná spíše to dubnové, tedy aprílové. Pokud však zastihnete slunečný moment, můžete si aktuální vydání přečíst třeba na lavičce v parku s dobrou kávou.

S jarem se mimo jiné pojí i začátek pylové sezóny. To oceňují především alergici, mezi které patřím i já. Nastává období kýchání, ucpaných nosů, oteklých očí a skvělé nálady. Avšak nezapomínejte. Žádné zprávy nenaznačují, že by byl nedostatek antihistaminik či papírových kapesníků. I tak bych vám velmi rád popřál co neklidnější průběh pylové sezóny.

Dnešní Fleš tradičně obsahuje velké množství zajímavých témat. Přístup k LGBTQ+ komunitě ve sportu otvírají redaktori Vojtěch Slíva a Ejmy Fousková. Děni na slovenské politické scéně okomentuje Kristína Kuzmíková. Článek o účesech politiků si připravil Matyáš Michálek.

Za celou redakci vám přeje příjemné čtení

LUKÁŠ PASTEJŘÍK

Nejsem levej...
naše téma
na straně 2
a mnoho jiného
skvělého
čtení
redakce

Stalo se v uplynulém týdnu

Petr Pavel podepíše valorizaci důchodů

Praha – Prezident na tiskové konferenci oznámil, že podepíše spornou důchodovou novelu. Důležitým bodem při rozhodování byly ekonomické dopady do budoucna. Vládě však vytkl nedostatečnou komunikaci. Také uvedl, že jednal se zástupci opozice a snažil se vyslyšet jejich námitky. Podle jeho slov rozumí argumentům o prosazení úpravy, které mohlo být protiústavní. Navrhuje tak přezkoumání celého zákona Ústavním soudem České republiky. (LP)

Strana PRO chce nechat prověřit policejní zákrok u Národního muzea

Praha – Strana žádá policejní kontrolu prověření nedělního střetu policistů

s účastníky protivládní demonstrace na Václavském náměstí. Ti se po ukončení vydali před budovu Národního muzea a chtěli vtrhnout dovnitř s požadavkem, aby byla sundána ukrajinská vlajka. Předseda strany PRO Jindřich Rajchl sice za nedělním protestem stojí, distancuje se však od proruského jednání některých účastníků. I přes to žádá prověření zásahu, při kterém došlo k použití donucovacích prostředků. (ČTK)

Guvernér ČNB Michl získal prověrku nejvyššího stupně utajení

Praha – Aleš Michl získal v pátek 10. března po dlouhých měsících bezpečnostní prověrku. Podle slov ředitelky odboru komunikace ČNB Petry Krmelové se řízení Národního bezpeč-

nostního úřadu konalo v souladu se zákonem a skončilo ve standardní lhůtě. Dodala, že se Michl stejně jako ostatní prověřené osoby nesmí k detailům procesu vyjadřovat. Viceguvernérka Eva Zamrazilová řekla, že o udělení prověrky guvernérovi nikdy nepochybovala a zkritizovala neseriózní debaty některých novinářů. (ČTK)

Francie udělala kompromis v návrhu nové důchodové reformy

Paříž – Sedm zástupců francouzského Národního shromáždění a sedm senátorů se shodlo na společné verzi nového důchodového systému. Tento kompromis otevírá cestu k finálnímu hlasování obou komor parlamentu. Jednání o vládní novele, jež rozpouta-

lo protesty po Francii, by tak mohlo ve čtvrtek skončit. Premiérka Élisabeth Borne společnou shodu ocenila. Negativně se však vyjádřila předsedkyně hnutí Nepoddaná Francie, která kompromis označila za předem dohodnutý. (TASR)

Ukrajina na návštěvu pozvala guvernéra Floridy

Kyjev – Zástupci Ukrajiny pozvali do bránící se země floridského guvernéra Rona DeSantis. Ten dlouhodobě kritizuje podporu ze strany Spojených států. Adept na prezidentského kandidáta za republikánskou stranu uvedl, že se jedná pouze o teritoriální spor a podpora není hlavním národním zájmem USA. Od jeho výroků se však distancují mnozí republikánští senátoři. Mluví ukrajinského ministerstva zahraničních věcí ho v reakci

pozval na návštěvu a řekl, že jako bývalý voják by DeSantis měl znát rozdíl mezi sporem a válkou. (BBC)

Americký dron podle Washingtonu srazil ruský bojový letoun

Washington – Armáda Spojených států uvedla, že za zřícením jejího dronu může srážka s ruskou stíhačkou Su-27. Ruská strana však toto tvrzení popřela a řekla, že důvodem bylo neopatrné manévrování. Celý incident se odehrál v mezinárodním vzdušném prostoru. Americký ministr obrany se později spojil se svým ruským protějškem a poprosil ho o větší bezpečnost při létání. Kreml však označil přítomnost amerických dronů za provokativní. (ČTK)

LUKÁŠ PASTEJŘÍK

„Vážení, jsem teplej, ne levej“

„Sport není nic pro slečinky.“, „Házíš jako holka!“ nebo „Nebud buzna, nelep se na něj a hraj!“ Stěží bychom v současné, již relativně svobodomyšlné společnosti hledali téma tolik tabuizované, stigmatizované a demonizované jako vztah světa sportu k LGBTQ+ komunitě a naopak. Proč prostory tělocvičen, hřišť a převlékacích šaten figurují v nočních můrách tolika mladých gayů, leseb či transsexuálů?

Jak dokládá burácivá reakce na nedávný coming-out českého fotbalisty Jakuba Jankta, naši republiku a obzvláště její sportovní scénu uvádí představa homosexuálního reprezentanta do značných rozpaků. „Je to nesportovní téma. (...) Do přírody to prostě nějak nepasuje,“ popsal situaci vysloužilý křídelník pražské Dukly Ladislav Vízek. K jeho názoru se – častokrát za užití podstatně jadrnějšího slovníku – přihlásilo napříč sociálními sítěmi početné stádo fotbalových fanoušků, kteří zásadně neschvalují, aby queer komunita měla cokoli společného s čímkoli.

Janktovo poselství „Chci žít svůj život svobodně. Beze strachu. Bez předsudků. Bez násilí. Ale s Láskou,“ se setkalo také s pozitivní odezvou, a to zejména pro jeho potenciálně osvětový efekt na stále hluboce konzervativní sportovní kulturu. Zdá se proto, že mladý fotbalista položil základy celospolečenské diskuse, jež doposud probíhala pouze šeptem někde v zákulisí sportovních redakcí.

Ryze chlapský svět

Jelikož se prostředí sportu pořád částečně opírá o patriarchální základy, není divu, že na první pohled připomíná onoho hypermaskulinního samce, kterého „uctívá“. Neposkytuje prostor pro slabost a s výjimkou hněvu ani pro emoce. Dle místopředsedkyně Komise rovných příležitostí Českého olympijského výboru Alice Němcové-Tejkalové byl sportovec historicky „ten největší „drsoň“, který má six-pack na břiše a nic ho nesloží“. Pochopitelně si pak neporozumí se stereotypní představou „tradičního“ gaye, který hovoří výhradně za doprovodu afektované fistule, během tréninku si lakuje nehty a při prvním přísňem pohledu se rozplácne.

Přítom předpojatost, že mužská homosexualita se rovná zženštilosti, a tudíž nevede k dobrým sportovním výkonům, je ve své podstatě nejen hrubě sexistická, ale také mylná. Samotný Jakub Jankto se svým vzhledem ani vystupováním nijak nevybočuje oproti ostatním hráčům Sparty a jako opakovaně nominovaný na cenu Fotbalista roku se sotva řadí k fotbalové spodině. Podobně předsudky se v minulosti zasloučily o prohloubení zákopů mezi queer komunitou a sportovní sférou a má-li existovat společná budoucnost, musí z civilizované debaty, a především každodenní praxe zmizet.

„Před několika lety byl jeden z nejlepších a nejvíce bodujících hráčů v hokejové extralize gay a mezi hráči, trenéry i novináři se to vědělo,“ uvádí sportovní novinářka a moderátorka ČT Darina Vymětalíková v odpovědi na otázku, zdali se s problematikou přístupu sportovního světa k homosexualitě ve své profesi někdy setkala. „Hráč slýchal nějaké posměšky a narážky od soupeřů, ale nebylo to nic, co by přesáhlo běžnou mez, neměl problémy ve svém týmu a nikdy

Duhové ponožky.

Foto: archiv

se neobjevil v bulváru. Všichni ho respektovali. Netvrdím, že je české sportovní prostředí úplně bez předsudků, ale LGBTQ+ komunita v něm funguje, jen se možná o tom tolik nemluví.“

Právě tato neoficiální „dohoda o mlčenlivosti“ vyživuje prokazatelně nesmyslné teorie. Ty hlásají, že známých otevřeně queer sportovců máme málo, protože se v tak tvrdých podmínkách zkrátka nedokázali uplatnit. Zdá se však, že dokázali, a to s přidaným závažím v podobě jisté odlišnosti, která se vsudypřítomným konzervativním očí jeví jako duševní handicap či legitimní záminka ke skrytí vlastní identity. „A kdyby jim to s tím balónelem přece jen šlo, svůj „životní styl“ ať si nechají pro sebe!“ zní nemilosrdný soud nejednoho rozhořčeného Baníkovce.

Jádro celé problematiky výstižně shrnuje vedoucí Katedry žurnalistiky FSV Alice Němcová-Tejkalová slovy: „Je to velmi aktuální téma – nejen ve sportovní novinářině – se kterým mají problém i sportovní funkcionáři, trenéři a to sportovní prostředí jako takové. Protože společnost se proměňuje. Proměňuje se přístup k sexualitě a svět sportu je hodně tradiční. Pro něj je skutečně obtížné se adaptovat a najít k tomu, jak se transformuje společnost, nějakou přijatelnou cestu, která by nebyla extrémní.“

Homofobie, hegemonie a hulvátství

Jak docentka naznačuje, tradiční charakter sportovní kultury často utvrzují samotní jeho „gate-keeperi“, tedy trenéři, koučové, majitelé sportovních klubů, ale i učitelé tělocvičky, kteří se z podstatné části řadí ke studentům „staré školy“ a toto učení rádi přenášejí na své svěřence. K výměně strážní se sice pomalu schyluje, zažitá heteronormativita a toxická maskulinita ovšem stále vládou většině stadionů i hřišť. Prostředí sportu přitom činí krajně nehostinným pro řadu queer mladistvých. To podepisují i výsledky dotazníku adresovaného členům LGBTQ+ komunity (celkem jsme obdrželi 21 odpovědí, pozn. red.), který jsme při příležitosti příprav na tento článek sestavili.

Respondenti se vyjádřili například takto: „Když se trenéři na tenis dozvěděli, že jsem bisexuálka, přišlo kolo

výsměchu.“

„Na střední jsem se necítil dobře zejména kvůli některým spolužákům a jejich toxické maskulinitě. Při fotbalu nebo jakémkoli jiném sportu se běžně používalo slovo buzerant: „Ty jsi ale buzerant!“ nebo „Nebud buzna a hrej!“ Nebyl jsem vyoutovaný, nebo alespoň ne před mou třídou.“

Terminologie typu „buzna“ či „buzerant“ představuje další z plošných sportovních nešvarů. Označení již není vyhrazeno pouze „slabším povahám“, ale jsou jim titulováni i skrz naskrz heterosexuální sportovci, a to zejména v momentech, kdy hrají špatně. Sportovní komentátor Jaromír Bosák říká: „Je to historické reziduum, pocházející z doby, kdy muž byl zkrátka macho, respektive bylo požadováno, aby byl. Útok na mužství, tedy na sexuální orientaci, měla být jedna z nejtěžších urážek, protože homosexuál byl považován většinou společností za méněcenného. Ostatně homosexualita byla ve velké části světa ještě docela nedávno stíhána jako trestný čin. A o době nacismu a koncentračních táborech asi není třeba mluvit. K těm pokřikům, myslím – i proto, že fotbal hraju asi 50 let – že je to někde na úrovni slovesného tvaru „ty vole“. Prakticky nikdo nevnímá dávnou podstatu. Což není omluva těch, co ho používají, jen vysvětlení.“

Zmiňovaná argumentace zaznívá zpravidla přímo z úst těch, kteří pejorativy na účet gayů nemají ve zvyku šetřit. Údajně se nejedná o projev homofobie, nýbrž obyčejnou nadávku bez hlubšího významu. Nad kontroverzní tradici však nelze tak jednoduše mávnout rukou. Slova jako „buzna“ homofobii vděčí za svůj vznik a co do nevhodnosti se řadí k misogynním pokřikům typu „Házíš jako ženská!“

„Vede to k marginalizaci lidí, kteří spadají pod nějakou menšinu, a větší nová populace si z nich snáz dělají legraci, uzavírá Alice Němcová-Tejkalová.

Paradox převlékacích šaten

Vzduch v šatnách teprve zhoustne, vjde-li najevo, že někdo z přítomných je queer. „Jak se teď mají ostatní cítit?“ pronáší starostlivě všichni méně osvěceni v domněnku, že momentem coming-outu se každý gay i lesba mění v sexuální motivovanou predátory při-

tahané čímkoli, co alespoň vzdáleně připomíná jimi preferované pohlaví.

„To je přece úplně směšné, že to ještě někoho napadne! Já si myslím, že zvláště v současné době to, že si s tím člověkem promluvíte a řeknete si „Hele, je to tady takhle a takhle. Já sem nechodím lovit chlapy...“, ale ta otevřená komunikace je hrozně podstatná a bohužel k ní nedochází. Lidé si to hrozně tabuizují,“ argumentuje Němcová-Tejkalová.

Absurdní je představa, že by jeden homosexuál byl schopný tak razantně otrávit prostředím, které ochotně trpí nejrůznější formy šikany, zneužívání moci ze stran sportovních funkcionářů a jiné, skutečně zraňující praktiky.

„I když jsem hetero, tak se nikdy necítím nějak dobře v typické klučičí šatně. Hrál jsem profesionálně fotbal, ale kvůli tomu, jak fungují vztahy mezi spoluhráči, jsem skončil, i když ten sport jako takový mám rád furt. Šikana bohužel dokáže změnit pohled. Co se týče LGBTQ+ komunity, učitel nikdy nebyl přímo vysazený a našťástí po nich nechtěl víc, než byli sami schopní,“ objevil se mezi odpověďmi na dotazník.

Holky s holkama a kluci s klukama

Dalším tématem, které postupně začíná pronikat zejména do zahraniční sportovní žurnalistiky, je problém zařazení transgender sportovců a jejich výsledků.

„Ženě, která projde nebo prochází tranzičí v muže a začne startovat v mužské kategorii, z toho žádné výhody neplynou. Spíš naopak, má poměrně velký handicap. Opačně je na tom však mužské tělo. To se vyvíjí od narození jinak a má výhody, které nekončí ani tím, že tělo přestane tvořit testosteron. Jenže co z toho plyne? Kam se má trans žena zařadit, když má mužskou kostru a cítí se ženou? Pro mě je to žena, ale chápu pocit nespravedlnosti jejich soupeřek,“ vyjádřila se sportovní novinářka Darina Vymětalíková.

S jedním z možných řešení přišla minulý rok Mezinárodní plavecká federace. Ta na základě vědeckých výzkumů zařadila do svých zásad pravidlo, že transgender sportovkyně nyní mohou soutěžit v kategorii žen pouze „za předpokladu, že nezažily

žádnou část mužské puberty po Tannerově stupni 2 (což znamená začátek fyzického vývoje), nebo před dosažením věku 12 let, podle toho, co nastane později,“ což uveřejnila i v článku pro The Guardian. Prezident federace, Husain al-Musallam, k tématu ještě dodal: „Musíme chránit práva našich sportovců soutěžit, ale musíme také chránit soutěžní férovost na našich akcích, zejména v kategorii žen na soutěžích naší federace.“

Nad transgender sportovci, kteří tranzičí prošli až po dokončení puberty, se však stále vznáší otázka kategorizace. Zatím nejspokladnější a nejpraktičtější cestou se zdá být vytvoření třetí kategorie. S tím ale vyvstává mnoho dalších otázek, jako například, jakou váhu bude mít mediale z této třetí skupiny a jestli bude dostatek sportovců, kteří by ji naplnili.

Polemiku lze uzavřít komentářem Dariny Vymětalíkové: „Já osobně nemám žádné jednoduché řešení a jsou mi podezřelí ti, co mají úplně jasno.“

Hodiny školních tělocviček však mají od závodního sportu daleko. Zde určitě žádná třetí kategorie vznikat nebude. „Ty děti a nebo potom studenti, když jsou větší, by měli být nutně zařazeni tak, jak chtějí. To znamená, že když někdo prochází tranzičí a je to Petr, tak by Petr měl o tělocviku cvičit dohromady s kluky. Když tedy řekne, že tam cvičit chce a ne ho nutit cvičit s holkami. Ten přístup by měl být úplně otevřený, na to nejsou žádná pravidla. Nikdo vás nemůže přinutit,“ zdůrazňuje docentka Němcová-Tejkalová.

Pozastavuje se také nad tématem šaten: „Otázka převlékání se v šatnách může být senzitivnější. Protože ani tomu člověku nemusí být příjemné, když se budou ostatní koukat, jak jeho tělo prochází tranzičí. Tam bych asi opět zvážila to, o čem se bavíme v souvislosti s trenéry. Je potřeba s tím člověkem dobře komunikovat. Musíte se ho zeptat, co je mu příjemné, musíte to probrat s tou skupinou a pak najít optimální polohu. Ale není žádný důvod, aby někdo, kdo se cítí jako kluk, cvičil s holkami.“

Stupně vítězů

Mnoho respondentů v naší anonymní anketě reagovalo následujícími inspirativními příběhy:

„Když jsem si procházel složitějším obdobím hledáním sebe a své pohlavní identity, bylo pro mě prostředí tělocviku velmi nekomfortní, schválně jsem vynechával hodiny. Jelikož ale pohyb a sport tvoří významnou část mého života, našel jsem si k tělocviku cestu. Ale chápu, že někdo se může cítit nepříjemně a mělo by se o tom mluvit. Aby si ten občasný fotbalík mohli užít všichni bez zbytečného stresu.“

„Vůbec mě to neovlivňuje, s tímto prostředím nemám problém.“

Zpovídání popisují, jak se nenechali stereotypy spojenými s odlišnou sexuální orientací a potenciálně negativní odezvou konzervativního okolí zastavit při prosazování vlastních sportovních snů. Stávají se autory povzbudivého poselství, že LGBTQ+ komunita nelze stereotypizovat ani nemůžeme předpokládat, že její členové pro kariéru ve sportu nedisponují dostatek silou nebo odvahy. Tyto vlastnosti zjevně dávno nejsou výsadou typického heterosexuálního muže. Tradiční základy sportovního světa čeká rekonstrukce.

VOJTĚCH SLÍVA, EJMY FOUSKOVÁ

Jsou technologie knižním propagátorem, nebo konkurencí?

Je březen, Měsíc knihy. Je ale také rok 2023, doba internetová, která dle mnohých právě čtení citelně škodí.

Dominance moderních technologií statistiky čtenosti nepochybně sráží. V rámci chvíle oddechu pro některé bývá snazší a praktičtější sáhnout po telefonu. Kniha se totiž musí vybrat, sehnat a zaujmout, kdežto internet představuje daleko přístupnější a variabilnější zdroj zábavy. Nelíbí-li se nám video, které na něm sledujeme, můžeme se během vteřiny prokliknout k jinému, zajímavějšímu.

Na druhou stranu rychlost, s jakou se díky sociálním sítím šíří informace, bývá knihám i ku prospěchu. Stovky žebříčků a recenzí lidem naznačují, jaké čtení by pro ně mohlo být to pravé. Portály jako Goodreads nebo Databáze knih, ale ostatně i tradiční Instagram nebo Facebook umožňují sdílení přečtených děl s přáteli, což působí jako inspirace i motivace. A nepodceňujme ani vliv influencerů. Stačí aby někdo, koho na sociálních sítích sledují desítky tisíc příznivců, konkrétní titul doporučil a okamžitě se o něj zvedne zájem. To si moc dobře uvědomují i nakladatelství, která s tvůrci

s velkým mediálním dosahem spolupracují a za propagaci produktů jim platí.

Kdykoliv a kdekoliv

Věk moderní prokazuje knižnímu průmyslu službu nejenom rychlým sdílením, ale i technologiemi samotnými. Audioknihy umožňují poslech během řízení auta nebo vaření oběda. Čtečky zase dovolují sbalit si na dovolenou titulů třeba sto, a to bez překročení hmotnostního limitu v letadle. Netřeba zdůrazňovat, že jsou tyto varianty velmi ekologické.

Kouzlo čtenářského okamžiku

Knihy nepřeválcoval rozhlas, nepřeválcovala je ani televize. Zážitek čtenářský je totiž o něco jiný než ten audiovizuální, bývá daleko intenzivnější. Film divák sleduje trochu zpozzdálí, zatímco literatura, která konzumentovi sedne, dokáže vtáhnout do děje natolik, že mu umožní stát se hlavní postavou, zcela uniknout z reality. Onen pocit je důvodem, proč i internetoví nadšenci občas, třeba na dovolené, vymění Youtube za román.

V nevýhodě se nacházejí ti, kteří výše zmiňovaný pocit naprostého vtaže-

Foto: archiv

ní nikdy nezažili. A jako i u mnoha jiných situací, tak i zde hraje do jisté míry vliv prostředí. Děti, které rodiče ke čtení vedou, se knihomoly stávají častěji. Navědět ke čtení ovšem neznamená jen předčítat, ale také aktivně dá-

vat příklad. Jelikož mají potomci přirozenou tendenci napodobovat vzory, může být to, jestli uvidí rodiče častěji s mobilem než s knihou, rozhodující.

Je schopen internet opravdu nako- nec knihy převálcovat? Tento nástroj

totiž může čtení ublížit, stejně tak mu ale pomoci znovu se prosadit. Závisí to tedy i na tom, jak se budou síťové algoritmy vyvíjet a kdo jim bude vládnout.

ANNA ZEGZULKOVÁ

Mírné kognitivní zhoršení – fenomén, o kterém se nemluví

Zhoršená krátkodobá paměť, problémy se soustředěním a vyjadřováním, špatná orientace v prostoru, ztrácení osobních věcí a oslabené exekutivní funkce – to vše jsou příznaky stále častěji vyskytujícího se fenoménu známého jako mírné kognitivní zhoršení (z anglického termínu Mild cognitive impairment – MCI).

Pro rozšíření povědomí o tomto neurologickém onemocnění uspořádala Česká společnost pro trénování paměti a mozkový jogging (dále jen ČSPTMJ) v rámci oslav 25. výročí svého založení a Národního týdne trénování paměti celodenní seminář pro širokou veřejnost, který se konal v pondělí 13. března v Kulturním zařízení Domovina v pražských Holešovicích.

ČSPTMJ je akreditovanou vzdělávací institucí sdružující certifikované trenéry paměti. Zaměřuje se přede-

vším na předcházení mentální degeneraci (zhoršování kognitivních funkcí) u seniorů, na neurologické pacienty či pacienty po cévních mozkových příhodách a také na zdravou část populace v rámci osvěty a prevence prostřednictvím knihoven. K procvičování paměti a mozkovému jogingu využívají komplexní strategie, mnemotechnické pomůcky a kreativní činnosti, jako je například kaligrafie.

„Máme výsadní postavení ve světě, protože se nám za těch 25 let skutečně podařilo dostat trénování paměti do všech sfér života české společnosti. Trenérů paměti-knihovníků máme v současné době 84, našim cílem je časem je dostat do všech knihoven. Máme trenéry i v rezidenčních zařízeních, ve školských institucích každého stupně a všech fakultních nemocnicích. Naši členové jsou aktivní, udržujeme je v aktivitě zajímavým kontinu-

álním vzděláváním,” říká předsedkyně ČSPTMJ Dana Steinová.

Co je MCI a jak se projevuje v našem každodenním životě?

O problematice mírného kognitivního zhoršení přednášela belgická psychologička Arlette van Assel, která v dubnu 1994 vedla úplně první kurz pro trenéry paměti v ČR. Ta jej definovala jako „stádium mezi očekávanými problémy s pamětí souvisejícími s věkem a nepřehledným zhoršením paměti a dalších kognitivních funkcí, avšak ne natolik závažným, aby splňovalo kritéria demence“.

Mezi ně patří třeba právě potíže s rozhodováním se, s dokončením nějakého úkolu, následování instrukcí či ztráta některých částí slovní zásoby. Lidé s MCI často zapomínají na domluvené schůzky, termín návštěvy u lékaře či společenské události. Ztrá-

ci se ve sledu svých myšlenek a nedokáží již konzistentně sledovat příběh filmu nebo knihy. Začínají mít problémy i s vedením běžných konverzací. Dovednosti závisející na komplexní jemné motorice, jako je kupříkladu zapínání knoflíků u kabátu, také u lidí s MCI ochabují. Nejvíce tedy onemocnění postihuje schopnost koncentrace a exekutivní funkce. Dochází to do fáze, kdy se zhoršení stává již nepřehledným a začínají si jich všimati naši blízcí a okolí.

Jak MCI předcházet a jak se s ním vypořádat? Existuje léčba?

V současné době bohužel neexistuje na MCI žádná konkrétní farmakologická léčba – jediný lék, který prokazoval alespoň nějakou účinnost je lék používaný pro zmírnění symptomů Alzheimerovy choroby Aricept. Proto je nejlepší dbát v tomto případě na

prevenci. Mezi rizika vedoucí k rozvoji MCI patří např. nezdravý životní styl, pod který spadá kouření, nadměrná konzumace alkoholu, obezita a nízká či žádná tělesná aktivita. Dále pod ně spadají deprese, úzkosti, dlouhodobý intenzivní stres, chronický záneř, špatný sluch či zrak a nedostatek určitých vitamínů. Příčinou může být v závažnějších případech také cévní mozková příhoda.

Diagnóza onemocnění typicky probíhá formou mozkových skenů, detekcí určitých proteinů v mozkovém moku a především krátkým testem kognitivních funkcí (MMSE – Mini Mental State Examination). Zhruba v 10 až 15 % případů dochází později k rozvoji demence. Proto je nutné začít problém řešit včas, a to právě prostřednictvím tréninku paměti a mozkového jogingu.

ELA ŠERA

Nová inscenace podle filmu Larse Von Triera v divadle Komedie

Vražda jako umění, okouzující psychopat a touha po spravedlnosti. Divadlo Komedie představuje zcela poprvé světu divadelní adaptaci filmu kontroverzního dánského režiséra Larse Von Triera „Jack staví dům“.

4. 3. 2023 proběhla premiéra tragicko-komické inscenace „Jack staví dům“. Film, jímž se tvůrčí inspirovali, byl probudil po své premiéře v Cannes kontroverze převážně kvůli násilí na ženách. Sám Lars Von Trier je vnímán sporně. Jedni ho označují za vizionáře, v jiných způsobuje odpor svou fascinací vraždou či výroky o chápání Hitlera.

Jack je na první pohled civilizovaný, vzdělaný a okouzující mladý muž milující umění. Cituje Danta, odkazuje se na Aristotela i Kanta. Po úhlednou fasádou se skrývá sadistický psychopat snažící se o své životní dílo, kterého dosahuje vraždami. Divadelní adaptace se nadržuje původního scéná-

ře, místo dramatického znázornění vražd se zaměřili na Jackův vnitřní svět a jeho myšlenkové pochody. Ndobrovolnými průvodci světem Jacka se staly jeho oběti a divák měl díky nim možnost se dostat do hlavy sériového vraha.

Hlavní role se ujal Dan Kranich, kterému se povedlo okouzlit diváka a přesvědčovat ho o racionalitě svých činů. Filosofické monology o etice, podstatě umění i života samého střídaly komické scény, které vážné téma odlehčily a dodaly hře rychlejší spád. Přímé zapojení publika do dění vyzvedlo hlavní myšlenky hry o hodnotě a smyslu lidského života, touze dohnat a potrestat zlo a otázkami, co ještě lze pokládat za umění či co činí člověka zlým. Režisér hry, Tomáš Loužný, dodal hře přesah odkazy na válku na Ukrajině, kde jsou vraždy tisíce nevinných lidí omlouvány vyššími cíli.

MICHAELA KOPELINTOVÁ

Inscenace hry Jack staví dům.

Foto: divadlo Komedie

Na slovenskej politickej scéne neklid

Na Slovensku sa v politike za dva týždne nič nezmenilo. Cirkusanti vo vláde stále predvádzajú svoje najlepšie čísla, klauni už publikum príliš nebavia a divákovi dochádza popcorn aj nervy.

Demokrati pôjdu vlastnou cestou
Blížiac sa predčasné voľby zamiešali vody v parlamente a okrem už tradičných výmen názorov cez Facebook a televízne diskusné relácie sa mení aj obsadenie v politických stranách a pribúdajú nové.

Premiér v demisii, Eduard Heger oznámil vznik jeho novej strany Demokrati. Po odchode z Matovičovej strany Oľano Heger vyhlásil, že o politike má vlastnú víziu a pre jej naplnenie sa musí vydať vlastnou cestou. Zdá sa teda, že dosluhujúca bábka premiéra konečne prestrihla svoje lanká a rozhodla sa ako odvážny Pinocchio vydať do sveta na vlastnú pášť. Škoda, že s Pinocchiom nemá spoločný aj nos, ktorý narastie vždy keď povie nejaké klamstvo. Vlastne by to bolo praktické pri všetkých členoch vlády. Slovenský volič by to tak mal v sep-

Zuzana Čaputová a Petr Pavel u Památníku československé státnosti v Bratislavě.

Foto: Lukáš Pastejřík

tembri pri volebnej urne oveľa jednoduchšie.

Hneď potom, čo sa Heger zaprisahal, že jeho strana Demokrati nikdy

nespojí sily s Pellegriniho Hlasom alebo Ficovým Smerom jeho tvrdenie vrátil minister zahraničných vecí Rastislav Káčer. Káčer vyhlásil, že koalíciu

s Hlasom nevylučuje a nevidí dôvod na vytlačenie tejto strany z politického priestoru. A tak kým sa väčšina strán potýka so straníckymi názorový-

mi konfliktami až po voľbách, Demokrati nestrácajú čas.

Prezidentské svetielko nádeje
Jediným svetlým bodom na slovenskej politickej scéne za posledné dva týždne bola prvá zahraničná návšteva nového českého prezidenta Petra Pavla na Slovensku. Prvýkrát za dlhú dobu sa tak ocitli u Zuzany Čaputovej v Grasalkovičovom paláci dvaja reprezentatívni politici naraz a musí sa uznať, že to bola verejnosť a určite aj samotnú prezidentku veľmi príjemná zmena. Už od začiatku bolo jasné, že Čaputová a Pavel sú spolu na tej istej vlne a ako aj sami oznámili, môžeme sa tešiť na ich budúcu spoluprácu.

Československé prezidentské duo oplýva charizmou a šarmom a srší vtipom. „V Prahe je veľa pekných miest, ktoré stoja za návštevu,“ odpovedala prezidentka na otázku, či by prišla za gratulovať do štábu aj v prípade, že by vyhral Andrej Babiš a svojou hláškou nepobavila len samotného Pavla, ale aj český a slovenský internet. Konečne sa tak slovenský občan mohol zasmiať úprimne. KRISTÍNA KUZMÍKOVÁ

Na olympiádě bude e-sport. Akorát že vůbec

Když Mezinárodní olympijský výbor (MOV) na začátku března oznámil oficiální „Olympic Esports Series“, vyvolalo to mezi fanoušky e-sportu po světě nadšení. To opadlo, když byly zveřejněny i konkrétní hry, v nichž se bude soupeřit. Ty totiž nemají s opravdovým e-sportem nic společného.

Hraní her přerostlo v posledních dvaceti letech v celosvětový fenomén. Mezinárodní turnaje v League of Legends nebo hře Counter-Strike: Global Offensive (CS:GO) mají obrovskou sledovanost a hraje se o hodně peněz. A v takové Jižní Koreji je League of Legends dokonce národním sportem. Bylo tak jen otázkou času, kdy se začne ve hrách soutěžit i na olympiádě. MOV se o této možnosti ale stavěl odmítavě s odůvodněním, že

e-sport není skutečný sport a hry podporují násilí. Že se na olympiádě přitom soutěží v boxu nebo řeckořímském zápase nechám bez komentáře.

Náhoda nebo plivanec

Radostné překvapení, které v herní komunitě zavládlo po oznámení Olympic Esports Series, rychle vystřídalo znechucení, jak moc mimo MOV je. Mezi osmi tituly, ve kterých se bude soutěžit jsou opravdové hry dvě, zbytek je prostá simulace již existujících sportů, v horším případě ještě na mobilu. Mobilní hra Tic Tac Bow, která kombinuje piškvorky se střelením z luku má aktuálně na Google Play přes pět tisíc stažení a její průměrné hodnocení nepřesahuje dvě hvězdičky z pěti. Sedí v MOV parta mamutů, kteří vůbec netuší jak reálný e-sport vypa-

dá, nebo je to úmyslný plivanec do tváře herní komunity, protože má MOV stále pocit, že je nepotřebuje?

Pravdou je obojí. Nejoblíbenější herní tituly skutečně nejsou ideální pro masovou akci typu olympiády, a to z různých důvodů. CS:GO je realistická střelka obsahující krev a League of Legends je poměrně složitá, její plné pochopení samotným hráčem zabere několik set hodin. Zejména parametr složitosti vyřazuje z výběru spoustu dalších populárních her. Ke sledování vodního póla jeden v životě nepotřebuje vlézt do bazénu. Pokud ovšem divák nehrál digitální karetní hru Hearthstone, nebude absolutně tušit, co se na obrazovce děje. Argument MOV o násilí a složitosti je tedy zcela legitimní.

Výběr ale doprovází naprostý alibis-

mus. Her, které by i přes požadavky MOV sítem prošly, je celá řada. To by však o atraktivitu projektu musel mít výbor alespoň minimální zájem. Chtě-li simulace sportu? Dobrá, ať je mezi vyvolenými hrami simulace fotbalu FIFA, hokejové NHL či závodních formulí F1. Ale ne počítačový jachting, o němž nikdy nikdo neslyšel. Chcete raději hru, v níž kromě sportu můžete metat soupeři pod kola slupky od banánu? Pak jsou tu Mario Kart nebo Rocket League, ale rozhodně ne naprosto obskurní baseball a lukostřelba, jak se domnívá výbor. Pokud by vás snad zajímalo, jakým způsobem byly hry vybrány, buň ví. MOV je ve svém konání naprosto netransparentní. Na svůj web pouze vypustila seznam her a pravidla, jak se na olympiádu kvalifikovat. Odůvodnění kon-

krétních výběrů nehledejte, nikdo vám ho nedá.

V zásadě nic nemám proti šachu, tačné hře Just Dance a hyperrealistickým závodům Grand Turismo 7. Zbytek má ale dva hlavní nedostatky. V prvé řadě se jedná o hry, jež nikdo nehraje, nikdo je nezná a tím pádem NIKOHO nezajímají. Takže ačkoliv MOV ukolí svůj vnitřní pocit, že by měli nabídnout e-sport a tím se přiblížit mladé generaci, reálně ničeho takového nedosáhnou a vyhodí peníze z okna. Naopak se postarali o to, že skutečný e-sport, který dnes živí desítky tisíc lidí a baví miliony diváků na olympiádě jen tak nebude.

Autor textu je e-sportový hráč a komentátor karetní hry Hearthstone.

ADAM ČEŠNER

Skrze účesy k liberalizaci společnosti

„To nejdůležitější, co vám chci říct, je, že na vlasech záleží. To je lekce, kterou mi nedala moje rodina, neodnesla jsem si ji z Wellesley ani ze zdejší právnické fakulty. Váš účes k lidem okolo vysílá důležitá sdělení: o tom, v co doufáte a o čem sníte, když jde o tento svět, ale navíc v co doufáte a o čem sníte, když jde o vaše vlasy. Věnujte jim pozornost, protože všichni okolo vás to dělat budou,“ pronesla roku 2001 Hillary Clinton (tehdy již jako senátorka za stát New York) během projevu na Yale University, své alma mater.

Obzvláště pro politika, který se musí v rámci marketingu prodávat voličům, je jeho osobitý styl jistým logem. Ovšem zatímco šaty či oblek lze poměrně pružně obměňovat, účesu se takové flexibility nedostává, protože je nedílnou součástí image veřejně činné osoby. U žen politiků pak ještě několikanásobně více než u jejich pánských kolegů.

To je dáno jednak poněkud větší rozmanitostí palety dámských účesů, ovšem vedle toho samozřejmě především společností prokořeněnými předsudky. Poukázala na to např. kongreswoman Katherine Clark, která před osmi lety rozpoutala skandál federální úrovně, když se

pro přehršel práce rozhodla přestat si vlasy barvit a nechat si přirozenou stříbrnou. Ve svém sloupku pak psala: „Ve vedení této země byli prakticky bez výjimky více než 200 let pouze šedovlasí muži. Jen protože jsem žena, byla moje kariéra ohrožena, když jsem se rozhodla vydat přírodní cestou.“

Obecné pravidlo totiž zní: péče ani moc, ani málo. Pokud se politička účesu věnuje příliš, automaticky v očích veřejnosti (tedy voličů) zanedbává svůj úřad, svou zemi. V opačném případě ale působí jako někdo s nedostatkem manažerských schopností potřebných pro úspěšné zvládnutí více úkolů najednou. U politika-muže je tomu ovšem jinak. Bývalý ministerský předseda Spojeného království Boris Johnson byl známý svým vrabčím hnízdem, od něhož upustil vždy pouze při příležitosti setkání s královnou. Rozzuchaný účes na jeho hlavě vyzýval odhodlání a schopnost postavit se předepsaným standardům a normám.

Symbolem nedostatečné péče o vlasy mezi političkami se staly gumičky již zmíněné Hillary Clinton. Už jako ministryně zahraničních věcí byla kritizována, že například humanitární mise

v Kambodži se zúčastnila s vlasy staženými třpytivou gumičkou. Média tuto skutečnost probírala více než závěry mise. Výsledek? Někteří první dáma se ošťihala. Celou situaci vysvětlil až o něco později její dobrý přítel, módní návrhář Oscar de la Renta. Svěřila se mu totiž, že gumička byla dočasně snazší řešení, protože každý kadeřník by musel projít velmi přísnou bezpečnostní prověrkou, což by bylo zbytečně zděšné a nákladné.

Peníze ostatně s účesy také značně souvisí. V září 2020 se na titulní strany velkých amerických novin dostal účes mandát obhajujícího prezidenta Donalda Trumpa. Za „úpravu vlasů pro televizní vysílání“ mu stylingová agentura naučtovala více než 70 tisíc dolarů, které následně odeslal na daních coby součást výdajů na podnikání. A zde se ukázala další nerovnost mezi politiky a političkami. Ve stejné době vyvolala skandál v souvislosti s náklady na úpravu vlasů i Alexandria Ocasio-Cortez, která sama sobě k narozeninám nadělila nový účes za necelých 250 dolarů, mimochodem tedy za zcela běžnou cenu v centru hlavního města. Republikáni se mohli

přetrhnout, který z nich přijde s originálnější kritikou. Demokratická kongreswoman kontrovala na svých sociálních sítích: „Kde je kritika jejich idolu, který za styling utratil 70k? Aha, nikde, chápu. Jsou to bezpáteří misogynní pokrytci.“

Pokrytectví nejen misogynní, ale i xenofobní je v moderní společnosti velkým problémem. Na začátku roku 2018 přišla občanka Alabamy Chastity Jones o práci ve společnosti Catastrophe Management Solutions z důvodu, že si odmítla oštrihat dready, tedy účes typický pro afroamerickou komunitu. Ta ve státě na jihu USA tvoří více než čtvrtinu populace. Případ tehdy došel až k Nejvyššímu soudu. Precedent: „Všichni lidé mají právo na přirozené účesy – upravené či neupravené – jako jsou dready, cornrows, copánky, copy, uzly bantu, vyholování či afro. Rovněž mají právo ponechat vlasy nestříhané a nečesané.“ To by svého času ocenila třeba i první dáma USA Michelle Obama, která se loni v létě nechala slyšet, že Američané nebyli připraveni na její přirozené dreadlocks. Z toho důvodu si vlasy žehlila.

Rozsudek Nejvyššího soudu je jen dal-

ším krokem pro rozmanitější zastoupení účesů ve vrcholné politice. Ta v současnosti trpí nedostatkem vzorů. Političky často volí vlasy krátké, které symbolizují jejich sílu a odhodlání, a velmi oblíbeným se stal i tzv. pob (political bob či český politické mikádo). Tento dnes již ikonický účes pochází z dílny stylisty a kadeřníka Sama McKnigta, který ho na začátku devadesátých let vytvořil pro princeznu Dianu. Pob dokonale kloubí moderní vzezření s vážností úřadu, který politička zastává. Dnes tak zdobí celou řadu vysoce postavených hlav, včetně těch českých.

Řešení nedostatku vzorů je však velmi jednoduché: více žen v politice. Volič si zvykne na vše a více stylů účesů může být jedním z kroků k liberalizaci celé společnosti. Vraťme se k projevu Hillary Clinton z roku 2001: „S vlasy vše začíná a vše končí.“

MATYÁS MICHÁLEK

Editoři: Matěj Košťál, Michaela Kopelentová, Adam Češner, Matyáš Michálek
Redakce: Adam Češner, Emma Fousková, Tereza Holíková, Jakub Hříbek, Michaela Kopelentová, Matěj Košťál, Křitina Kuzmíková, Matyáš Michálek, Lukáš Pastejřík, Vojtěch Sliva, Ela Šerá, Anna Zegzulková